

Fenntartható Dohánytermesztés Magyarországon. (első rész)

A fenntarthatóság fogalma és annak gyakorlati alkalmazása az utóbbi években egyre divatosabbá vált és az emberek napi tevékenységének csaknem minden elemét érinti. Minden gazdasági szereplő, aki a környezete felé jelezni kívánja a következetes elkötelezettségét a fenntartható fejlődés és a szociális felelősség iránt, az évek során kialakították saját fenntarthatósági politikájukat. Mára a nagyvállalatok és beszállítók a gazdasági tevékenységüket az önként vállalt fenntarthatósági irányelveik mentén végzik.

Mi ezt a kérdéskört a mezőgazdasági termelés, ezen belül a dohánytermesztés szempontjából szeretnénk részletesen elemezni. Szeretnénk bemutatni a tisztelt olvasónak az általunk alkalmazott fenntarthatósági programunkat az idei termesztési szezon során az aktuális agronómiai és termesztési állapotnak megfelelően. A „Fenntartható Dohánytermesztés Magyarországon” cikksorozatunkkal az ULT Magyarország Kft és a NYIDOTER Kft szerződött dohánytermelőinél alkalmazott STP (Sustainable Tobacco Program 1.2) segítségével mutatjuk be a dohányiparban alkalmazott fenntarthatósági programot és gyakorlatot, melyet minden beszállítónak teljesíteni kell, aki a nemzetközi dohánypiacon jelen szeretne lenni. Az első részben a nemzetközi program történetét, fejlődését, felépítését és az egyes pillérekben megfogalmazott célok bemutatását taglaljuk.

Történeti áttekintés

A dohányipar fenntarthatósági története több, mint húsz évre tekint vissza, mely az alábbiak szerint,

- 2000-ben A BAT kezdeményezésére elindul az SRTP (Social Responsibility in the Tobacco Production) program melyhez, mint beszállító csatlakozik az ULT Magyarország ZRt.
- A PMI létrehozza a GAP (Good Agronomy Practices) programot, mely tartalmazza az alap elvárásokat a fenntarthatóság területén.
- 2004-től az önálló Leaf TC vállalkozás fogja össze az SRTP programot számos multinacionális dohányipari szereplő megbízásával.
- 2012-ben az AB Sustain megvásárolja a Leaf TC-t és az eredeti programot továbbfejlesztve létrejön az STP (Sustainable Tobacco Programme) 1.0 verzió.
- 2017-ben a program tovább fejlődött és megjelent az STP 1.2 verzió.
- A dohányipari szereplők együttműködésével létrejön az STP 2.0 verzió, melyet már a Wordfavor AB koordinál.

Az UNIVERSAL Corporation valamennyi leányvállalata az SRTP megjelenésétől (az ezredfordulótól) az aktuális fenntarthatósági és szociális felelősségi programot alkalmazza. Az ULT Magyarország Kft és a NYIDOTER Kft az STP 1.2 verzió alapján működik együtt szerződött dohánytermelőivel.

Az STP 1.2 főbb pillérei

- Vállalatirányítás
- Termesztés – Jó Agronómiai Gyakorlat (GAP)
- Élő környezet és az eredeti környezeti állapot fenntartása
- Foglalkoztatás

Megfogalmazott célok az STP 1.2 megvalósítása terén

1. Vállalatirányítás

- Az Elsődleges Feldolgozó és a Termelői Csoport szorosan együttműködik a dohánytermesztés minden területén. Kitűzött termeltetési céljaikat közösen valósítják meg.
- Az Elsődleges Feldolgozó és a Termelői Csoport a dohánytermelőivel szerződéses jogviszonyban és a helyi törvényi előírásoknak megfelelően termelteti meg leveles dohány igényét.
- Az Elsődleges Feldolgozó és a Termelői Csoport a működésük során közösen betartják az Universal Corporation aktuális vállalat politikáit, valamint a helyi törvényeket, szabályzókat és előírásokat.
- Az Elsődleges Feldolgozó és a Termelői Csoport 2021-2022. termesztési években teljes mértékben alkalmazzák az STP programot a lehető legmagasabb szinten a szerződött dohánytermelők gyakorlatában, valamint saját működésük terén.
- Az Elsődleges Feldolgozó és a Termelői Csoport együttműködik a szerződött dohánytermelők folyamatos látogatása és a látogatások során a termesztési adatok felvételezése és dokumentálása területén. A Termelői Csoport agronómusai évente minimum 5 alkalommal látogatnak meg minden szerződött dohánytermelőt és a látogatások során az Elsődleges Feldolgozó által biztosított mobil eszközzel és programmal (MobiLeaf) gyűjtik össze a termesztési adatokat.
- Az Elsődleges Feldolgozó és a Termelői Csoport közösen törekednek a legtöbb együttműködő partnerrel szoros és szabályozott kapcsolatot kialakítani a működésük során.
- Az Elsődleges Feldolgozó és a Termelői Csoport az STP legmagasabb szintű működtetése érdekében STP koordinátort alkalmaz.

- Az Elsődleges Feldolgozó és a Termelői Csoport folyamatosan biztosít STP képzéseket és tájékoztatókat a termelés irányítóknak és a termelőknek.
- Az Elsődleges Feldolgozó és a Termelői Csoport a vezetői útján, közösen és folyamatosan ellenőrzik a szerződött dohánytermelőknél az STP megvalósítási szintjét. Erre alkalmazzák az előre be nem jelentett, nem tervezett termelői látogatások rendszerét, ahol azonnali intézkedéseket is foganatosítanak, ha ez szükséges. Az azonnali intézkedések rendszerét a folyamatos termelői látogatást végző agronómusok is alkalmazzák.
- Az Elsődleges Feldolgozó és a Termelői Csoport közösen biztosítják a termelői dohányok nyomonkövetési rendszerét.
- Az Elsődleges Feldolgozó és a Termelői Csoport figyelemmel kíséri a termelők jövedelmezőségi helyzetét, kalkulált nettó árbevételét a dohánytermesztés területén, a folyamatos termesztési költség elemzés segítségével. Egyben vizsgálják a termesztési körzetben lévő egyéb alternatív növények gazdasági és jövedelmezőségi helyzetét.

2. Termesztés – Jó Agronómiai Gyakorlat (GAP)

- GMO mentes, hagyományos úton nemesített, rezisztens, magas teljesítményű fajták termeltetése, a vevőkkel történő konzultációk alapján.
- Pillírozott vetőmag alkalmazása.
- A Jó Agronómiai Gyakorlat (GAP) előírásainak megfelelő fajtacsoportonkénti termesztéstechnológia ajánlás biztosítása, mely kitér a termesztéstechnológia minden egyes elemére.
- Talajminta vételezésre alapozott tápanyag visszapótlás és talajjavítás rendszerének alkalmazása, ellenőrzött forrásból származó műtrágyák felhasználásával.
- A TSNA (dohány specifikus nitrozo aminok) szintjének következetes csökkentése a termelői leveles dohányban.
- Az integrált növényvédelem (IPM) minden egyes elemének használata, különös tekintettel a különböző megfigyelési és előrejelzési rendszerekre, melyek a védekezéseknél a dinamikus gazdasági küszöbérték számítás alapját képezik.
- A visszamaradó szármagmaradványok megsemmisítése a termesztési ciklus végén.
- Ajánlott növényvédőszer használata, mely az Elsődleges Feldolgozó által kerül kiválasztásra a WHO toxicitási fokozatok, valamint a szárított dohánylevélben visszamaradó növényvédőszer maradék szintek csökkentését figyelembe véve.
- A növényvédelmi beavatkozások időbeni és szakszerű dokumentálása.
- A nem dohány eredetű anyagoktól (NTRM) mentes termelői leveles dohány előállítás.

3. Élő környezet és az eredeti környezeti állapot fenntartása

- A dohánytermesztés során a termőhely eredeti környezeti állapotának fenntartása.
- A dohánytermő területeken a hasznos élő szervezetek védelme és az ehhez igazodó növényvédelmi technológia alkalmazása.
- Környezetkímélő és egyben magas szintű, intenzív termesztési technológia megvalósítása és alkalmazása, különös tekintettel a talajvédelemre, valamint a felszíni és felszín alatti vízkészletek védelmére.
- A dohánytáblák körüli természetes élőhelyek védelme, a biológiai sokszínűség biztosítása (biodiverzitás).
- A „zöldítés” program elvárásainak betartása.
- A környezeti terhelés fokozatos csökkentése (méhvédelem, növényvédőszer használat, CO₂ kibocsátás, üvegházhatású gázok (GHG) kibocsátásának és a levegőszennyezés csökkentése, vízhasználat racionalizálása és csökkentése).
- A megfelelő hulladékkezelés megvalósítása a dohányfarmokon. (növényvédőszerrel szennyezett csomagolóanyagok, használt fólia, használt palántanevelő tálcák, egyéb nem veszélyes és veszélyes hulladékok szakszerű gyűjtése és megsemmisítésre történő átadása, ennek nyomon követhetősége).
- Fenntartható, vagy újrahasznosított forrásból származó input anyagok felhasználása (épületfa, tüzelőanyag, kókuszrost, stb).

4. Foglalkoztatás

- **Betartja és a dohányfarmokon betartatja a gyermekmunkával kapcsolatos előírásokat az alábbiak szerint:**
  - 18 év alatti személy nem végezhet veszélyes munkát, vagyis semmilyen munkát, amely veszélyeztetheti a gyerek fizikai, mentális vagy morális egészségét, biztonságát vagy erkölcsét. Ez a gyermekmunka egyik legrosszabb formája, ez olyan munka, amely eredendően veszélyes.
  - A nem-veszélyes munkát illetően az alkalmazáshoz szükséges minimum életkor a tankötelezettség felső határa, és semmilyen esetben sem lehet kevesebb 15 évnél, vagy az adott ország vonatkozó törvényei által meghatározott minimális foglalkoztatási életkornál (amelyik magasabb).
  - A termelők 13-15 éves gyerekei, vagy az adott ország által a könnyű munkához meghatározott minimális foglalkoztatási életkor feletti gyerekek (amelyik kikötés nagyobb védelmet nyújt) végezhetnek

könnyű munkát a saját családjuk farmján, feltéve, ha az nem fenyegeti az egészségüket és biztonságukat, nem akadályozza az oktatásukat, szakmai orientációjukat és képzésüket.

- A termelők 15-17 éves gyerekei végezhetnek nem-veszélyes munkát a saját családjuk farmján: be kell, hogy töltsék a tankötelezettség felső korhatárát, és semmilyen esetben nem lehetnek fiatalabbak 15 évnél, vagy az adott ország törvényei által meghatározott, foglalkoztatáshoz szükséges minimális életkornál.

- **Nem fogadja el a kényszermunkát.**

- Minden munkavégzés önkéntes.
- A munkások a farmon nem dolgozhatnak kötelezettségből, adósság vagy fenyegetés miatt.
- A fizetést közvetlenül a termelőtől kell kapniuk.
- A munkások szabadon elhagyhatják a munkahelyüket bármikor, észszerű felmondási idővel.
- A farmon lévő munkásoktól a munkáltatók foglalkoztatásuk érdekében nem kérhetnek pénzügyi letétet.
- A törvényes és megállapodott feltételek alapján a munkások fizetését nem lehet a termelőnek visszatartani.
- A termelők nem tarthatják maguknál semelyik munkás eredeti személyazonosító okmányát vagy értéktárgyait.
- A termelő nem alkalmazhat börtönmunkát vagy kötelező munkát.

- **Biztonságos munkakörnyezet.**

- A termelő biztonságos környezetet biztosít a munkásoknak és a dohányban dolgozó családtagjainak, hogy megelőzze a baleseteket és sérüléseket és minimalizálja az egészségügyi kockázatot.
- A termelők nem engedik a farmon dolgozó embereknek (szerződött munkások és/vagy családtagok), hogy dohányt tetejezzenek, betakarítsanak, vagy a szárítót feltöltsék, amíg meg nem kapták a GTS elkerülésére vonatkozó képzést.
- A növényvédőszeret zárható tároló szekrényben tárolják oly módon, ami megakadályozza az illetéktelenek hozzáférését.
- A farmon dolgozó munkások (szerződött munkások vagy/és családtagok) nem használhatnak, kezelhetnek, vagy alkalmazhatnak növényvédőszeret vagy egyéb veszélyes anyagokat, mint például műtrágya, anélkül, hogy először megfelelő képzésben részesülnének és az előírt egyéni védőfelszerelést használnák.
- A 18 év alatti munkások, terhes nők és kismamák nem kezelhetnek vagy juttathatnak ki növényvédőszeret.

- A farmon dolgozó emberek (szerződött munkások vagy/és családtagok) nem léphetnek arra a földterületre, ahová növényvédőszer juttattak ki, amíg az nem biztonságos és a kijuttatott növényvédőszer előírt munkaegészségügyi várakozási ideje ezt lehetővé nem teszi.
  - A farmon dolgozó embereknek (szerződött munkásoknak vagy/és családtagoknak) joguk van rendszeres munkaközi szünetekhez, és ahhoz, hogy állandó jelleggel hozzáférhessenek megfelelő mennyiségű biztonságos ivóvízhez és fürdővízhez közel ahhoz, ahol dolgoznak és laknak.
  - A szerződött munkások szállása, ahol ezt biztosítják számukra, tiszta, biztonságos és megfelel a munkások alapvető igényeinek és az adott ország vonatkozó törvényeinek.
- Tisztességes bánásmód.
    - A termelők biztosítják a tisztességes bánásmódot a munkásaiknak és a családjaiknak.
    - Nincs zaklatás, diszkrimináció, fizikai vagy mentális büntetés vagy a munkások és családtagok más formájú kihasználása.
    - Nincs fizikai bántalmazás, fizikai bántalmazással való fenyegetés vagy bármilyen olyan fizikai kontaktus, amelynek célja, hogy a munkások és családtagjaik megsérüljenek vagy féljenek.
    - Nincs szexuális kizsákmányolás és zaklatás a munkások és családjaik irányában.
    - Nincs szóbeli bántalmazás és zaklatás a munkások és családjaik irányában.
    - Nincs diszkrimináció a munkások és családjaik irányában.
    - A munkások hozzáférhetnek egy tisztességes, átlátszó, névtelen és hatékony Támogatási Mechanizmushoz, ahol felvethetik a sérelmeiket.
- Egyesülési szabadság.
    - A termelők elismerik és tiszteletben tartják a dolgozók jogát az egyesülési szabadsághoz és a kollektív alkuhoz, megtorlástól, megfélemlítéstől vagy zaklatástól való félelem nélkül.
    - A termelő nem avatkozik be a munkások Egyesülési Szabadsághoz való jogába.
    - A munkások szabadon csatlakozhatnak egyesülethez vagy alapíthatnak választásuk szerinti szervezetet és egyesületet és kollektívan alkudhatnak.
    - A munkások képviselőit nem diszkriminálják hátrányosan és elláthatják a képviselői funkcióikat a munkahelyen.
- **Bevétel. A farmon dolgozó munkásokra vonatkozó ledolgozott munkaórák és juttatások.**

- Az egy fizetési időszak vagy termesztési szezon alatt megkeresett bevételnek mindig elegendőnek kell lennie arra, hogy fedezze a munkások alapvető szükségleteit és elégséges szintűnek kell lenni, hogy megfelelő bevételt generáljon.
- A munkások nem dolgozhatnak túlzottan sokat vagy illegálisan.
- A munkások által ledolgozott munkaidő megfelel a helyi törvényeknek. A fizetett túlórák kívüli munkaidő rendszeres jelleggel nem lépi túl a heti 48 órát.
- Mindenféle munkás (beleértve az ideiglenes, darab-béres, szezonális és migráns munkásokat is) számára fizetett bér megfelel, minimum követelményként, a nemzeti jogi standardoknak vagy az összehasonlítási alapul szolgáló mezőgazdasági standardoknak.
- A béreket minden munkásnak rendszeresen, és minimum követelményként, az ide vonatkozó előírásoknak megfelelően fizetik ki.
- A munkásoknak olyan juttatásokat, ünnepnapokat és szabadságot kell adni, amihez a hazai törvények szerint joguk van.
- A túlóra önkéntes alapú és a túlórákat többletbérrrel kell kifizetni, ahogy azt a hazai szabályzók vagy a vonatkozó kollektív szerződés előírja.

- **Törvényeknek való megfelelés**

- A termelőknek be kell tartani minden, az adott országban foglalkoztatásra vonatkozó törvényt.
- Minden munkást tájékoztatni kell a törvényes jogairól és a foglalkoztatásának feltételeiről, amikor munkába állnak.
- A termelő és a munkás írásbeli foglalkoztatási szerződést kell, hogy kössön, amennyiben az ország törvénye azt megköveteli és a munkásoknak kapniuk kell egy példányt a szerződésből.
- A foglalkoztatási szerződésekben meghatározott feltételek nem lehetnek ellentétesek az adott ország törvényeivel.

A következő részben a Jó Agronómiai Gyakorlat (GAP) fogalmával és főbb elemeivel fogunk részletesebben foglalkozni.

Fekete Tibor agronómiai igazgató, ULT Magyarország Kft